

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Ковальчук Олександри Вікторівни

на тему «Управління інноваційною конкурентоспроможністю бізнес структур в
умовах невизначеності»

на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 073 – Менеджмент

галузь знань 07 – Управління та адміністрування

*(протокол засідання кафедри міжнародного менеджменту та інновацій
№ 8а від 12.02.2025)*

1. Актуальність напрямку дослідження.

Дисертацію присвячено вирішенню актуального наукового завдання щодо розробки та обґрунтування теоретико-методичних підходів і рекомендацій щодо управління інноваційною конкурентоспроможністю бізнес структур в умовах невизначеності на засадах системності та міжфункціональності.

Мета, сформульована в роботі, відповідає напрямку дослідження, отримані результати мають наукову новизну, практичне значення та сприяють досягненню мети.

2. Наукове та практичне значення роботи.

Наукове значення роботи доводить те, дисертацію Ковальчук Олександри Вікторівни виконано згідно планів науково-дослідних робіт Національного університету «Одеська політехніка» за 2021-2025 рр., а наукові результати її дисертаційної роботи використані при виконанні наукових тем як співвиконавець (довідка про впровадження № 225/67-07 від 30.01.2025 р.):

1) *держбюджетної теми* НДР «Конкурентна розвідка в бізнес-орієнтованому управлінні інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства стратегічного значення для національної економіки і безпеки держави» (номер державної реєстрації №0119U002005, 2019-2022 рр.), де для проведення конкурентної розвідки та оцінювання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств застосовано розроблений авторкою міжфункціональний підхід в управлінні інноваційною конкурентоспроможністю;

2) *госпдоговірної теми* НДР «Тренд-аналіз чутливості міжнародного бізнесу (за сферами економічної діяльності) до глобальних обмежень» (договір №1812-82 від 03.11.2020 р.), де при аналізі чутливості міжнародного бізнесу до зовнішніх обмежень та формуванні рекомендацій щодо підвищення адаптивності використано розроблений авторкою методичний підхід до оцінки впливу глобальних обмежень на конкурентоспроможність бізнес структур;

3) *госпдоговірної теми* НДР «Трансформаційні процеси у сферах гостинності та туризму: причинно-наслідкові зв'язки та інструменти адаптивності до змін» (договір № 1859-81, 2022-2023 рр.), де для аналізу трансформаційних процесів та розробки інструментів адаптивного управління

використано розроблені авторкою методичні рекомендації щодо оцінки та підвищення інноваційної конкурентоспроможності;

4) *міжнародного грантового наукового проекту UUT-16 «Розвідка соціальних медіа: стратегічні підходи та тактики, що використовуються для залучення зацікавлених сторін під час сучасної війни» (НДР №1877-01/16, 2023 р.), де застосовано комплексний інтегративний підхід до формування інноваційного мислення та розвитку інноваційної культури, розроблений у дисертації, для аналізу комунікаційних стратегій у соціальних медіа та розробки стратегій взаємодії із зацікавленими сторонами.*

***Практичне значення** отриманих результатів підтверджується їх впровадженням у діяльність: ТОВ «Елмарин» (довідка №12 від 10.04.2024р.) – впроваджено комплексний інтегративний підхід до формування інноваційного мислення та методичні рекомендації щодо впровадження цифрових інструментів; ТОВ «Улекс» (довідка №1 від 21.06.2024р.) – впроваджено концептуальну модель системного формування інноваційної конкурентоспроможності та практичні рекомендації щодо розвитку інноваційної культури; ТОВ «Ардис груп» (довідка №5/9-24 від 11.09.2024р.) – використано інструментарій оцінки інноваційної конкурентоспроможності в умовах невизначеності; ТОВ «Андреал» (довідка №9 від 11.12.2024р.) – використано міжфункціональний підхід до управління інноваційною конкурентоспроможністю та механізми координації інноваційних процесів.*

Результати дисертації використано у навчальному процесі Національного університету «Одеська політехніка» МОН України при підготовці навчальних програм і навчально-методичних матеріалів з дисциплін «Самоменеджмент», «Теорія організацій», «Міжнародні економічні відносини», «Бізнес планування» для здобувачів вищої освіти першого освітньо-професійного рівня за спеціальністю 073 «Менеджмент» (довідка № 223/67-07 від 30.01.2025 р.).

3. Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробленні та обґрунтуванні теоретико-методичних підходів і рекомендацій щодо управління інноваційною конкурентоспроможністю бізнес структур в умовах невизначеності на засадах системності та міжфункціональності.

Найбільш вагомими результатами, що становлять наукову новизну:

вперше:

- розроблено концептуальну описову модель формування інноваційної конкурентоспроможності бізнес-структур, яка комплексно відображає взаємозв'язок ключових властивостей (адаптивність та гнучкість, інноваційна орієнтація, ризик-менеджмент, цифрова трансформація) та включає процесну складову з чотирма основними етапами реалізації, сфокусоване на системному формуванні конкурентних переваг, підвищенні адаптивності бізнес структур до умов невизначеності та створенні передумов для їх сталого інноваційного розвитку через інтеграцію способів проактивної адаптації, цифрової трансформації та розвитку інноваційної культури;

удосконалено:

- понятійний базис конкурентоспроможності в частині визначення

похідного поняття «інноваційна конкурентоспроможність бізнес структури» як комплексної характеристики їх здатності створювати та реалізовувати інновації для формування стійких конкурентних переваг в умовах невизначеності;

– систему превентивних заходів та способів адаптації бізнес структур до умов невизначеності, яка, на відміну від існуючих, містить: а) оцінювання впливу семи ключових груп факторів невизначеності (воєнна, політико-правова, економічна, технологічна, ринкова, соціальна, екологічна) з виявленням найвищого рівня впливу воєнної невизначеності, що виступає каталізатором для інших типів невизначеності; б) багаторівневу систему адаптаційних механізмів (стратегічний, тактичний, оперативний та кризовий рівні); в) систему індикаторів раннього попередження змін зовнішнього середовища та г) методику оцінки ефективності адаптаційних механізмів за позиціонуванням у матриці «невизначеність-інноваційна конкурентоспроможність», яка диференціює бізнес структури за типами «Вразливі інноватори», «Адаптивні лідери», «Консервативні послідовники», «Стабільні інноватори», дозволяючи розробляти диференційовані стратегії міжфункціонального управління;

– компетентнісну складову забезпечення мотивації інноваційної поведінки персоналу, яке відрізняється: а) наявністю блоку формування інноваційного мислення персоналу бізнес структур та розвитку в ній інноваційної культури; б) комплексним інтегративним підходом, який передбачає системну взаємодію шести ключових компонентів (організаційна культура та лідерство, навчання та розвиток, організаційна структура та процеси, мотивація та залучення співробітників, технологічна підтримка, взаємодія з зовнішнім середовищем) та диференційований підхід до впровадження блоку з урахуванням рівня готовності бізнес структур;

– наукові підходи до стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнес структур в умовах невизначеності, які доповнено міжфункціональним підходом до управління інноваційною конкурентоспроможністю бізнес структур шляхом вбудови інноваційної діяльності у всі функціональні напрямки бізнес структури через систему координаційних способів, що базується на інтеграції шести ключових блоків (аналітичний, інноваційний, ресурсний, стратегічний, операційний та оцінка результатів) з чотирма типами взаємозв'язків (прямі функціональні, зворотні, циклічні адаптаційні та міжфункціональні);

дістало подальшого розвитку:

– науковий базис розвитку бізнес структур в умовах невизначеності, відмінністю якого є типологізація ключових викликів та структурування процесу формування конкурентоспроможності бізнес структур в умовах невизначеності, врахування регіонального впливу на управління нею, включаючи виявлені регіональні відмінності у проявах невизначеності та способах адаптації до неї;

– методичний інструментарій управління інноваційною конкурентоспроможністю бізнес структур в умовах невизначеності за рахунок: а) виокремлення способів впровадження сучасних технологій та розвитку цифрових компетенцій; б) розробки методичного інструментарію її комплексного оцінювання на основі інтеграції п'яти ключових компонентів

(інноваційний потенціал, інноваційна активність, ефективність інновацій, ринкова позиція, інноваційна інфраструктура) з використанням системи збалансованих показників, що охоплює чотири ключові перспективи (фінансову, клієнтську, процесну, навчання й розвитку).

4. Публікації результатів роботи, результати їх обговорення.

За результатами дослідження здобувачкою представлено 19 наукових праць, з яких 10 статей у наукових фахових виданнях України, у т.ч. 1 у виданні категорії А, Scopus, та 8 публікацій апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій складає 7,28 д.а., з яких 3,98 д.а. належать особисто авторці:

Статті у фахових виданнях України

1. Ковальчук О.В., Аверіхіна Т.В. Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства на прикладі ТОВ «Одетекс». *Економіка, фінанси, право. Серія «Економіка»*. 2018. № 5/2. С. 49-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_5%282%29_14 (*Index Copernicus, Google Scholar*) (0,45 д.а., особистий внесок здобувача: обґрунтовано шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства - 0,30 д.а.)

2. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В., Станіславик О.В. Поняття «стратегія» в контексті стратегічного управління розвитком підприємства в умовах інтелектуалізації економіки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. №6. С.19-22. URL:<http://efp.in.ua/uk/journal-article/448> DOI:<https://doi.org/10.37634/efp.2020.6.4> (*Index Copernicus, Google Scholar*) (0,54 д.а., особистий внесок здобувача: визначено особливості формування стратегії управління підприємством в умовах інтелектуалізації економіки - 0,30 д.а.)

3. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В., Живодер Д.П. Організаційне забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах виходу на зовнішні ринки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. №12/4. С.9-12. URL:<http://efp.in.ua/uk/journal-article/568> (*Index Copernicus, Google Scholar*) DOI:[https://doi.org/10.37634/efp.2020.12\(4\).2](https://doi.org/10.37634/efp.2020.12(4).2) (0,48 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено механізм організаційного забезпечення управління конкурентоспроможністю - 0,25 д.а.)

4. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В., Дідан К.О. Конкурентоспроможність підприємства: сутність і підходи до визначення. *Бізнес Інформ*. 2021. №3. С. 100-104. URL:<https://surl.li/alczxc> DOI:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-3-100-104> (*Index Copernicus, Google Scholar, Research Papers in Economics, Ulrichsweb Global Serials Directory, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, GetInfo, OpenAIRE, WorldCat, Library Hub Discover, Open Access Library, J-Gate, Research Bible*) (0,63 д.а., особистий внесок здобувача: систематизовано підходи до визначення конкурентоспроможності підприємства - 0,35 д.а.)

5. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В., Долока Р.О. Особливості управління експортно-орієнтованим виробничим підприємством при виході на зовнішні ринки: інтелектуальний аспект. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 6. С. 5-8. (*Index Copernicus, Google Scholar*) URL:<http://efp.in.ua/uk/journal-article/671> DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.6.1> (0,45 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено підхід до управління експортно-орієнтованим підприємством - 0,25 д.а.)

6. Kovalchuk O., Hutareva Yu., Zhovta D. Establishment of project management and innovation potential of enterprises. *Економіка та суспільство*. 2022. No 40. (*Vernadsky National Library, Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)*) DOI: [10.32782/2524-0072/2022-40-46](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-46) (0,58 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено методичний підхід до оцінювання інноваційного потенціалу підприємств - 0,30 д.а.)

7. Ковальчук О.В., Шепітко М.В., Бренінг К.О. Особливості застосування колаборацій у сфері гостинності HoReCa в умовах непередбачуваності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 6/1. С. 11-15. (*Index Copernicus, Google Scholar*) URL:<http://efp.in.ua/uk/journal-article/896>

DOI:[https://doi.org/10.37634/efp.2022.6\(1\).2](https://doi.org/10.37634/efp.2022.6(1).2) (0,48 д.а., особистий внесок здобувача: досліджено особливості колаборацій в умовах непередбачуваності - 0,25 д.а.)

8. Ковальчук О.В., Моренченко К.Г., Бібік Д.В. Сутність і характеристика комплаєнсу: визначення, функції, цілі, етичні основи, місце в організаційній структурі підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 1. С. 18-22. (*Index Copernicus, Google Scholar*) URL:<http://efp.in.ua/uk/journal-article/999> DOI:<https://doi.org/10.37634/efp.2023.1.4> (0,45 д.а., особистий внесок здобувача: визначено місце комплаєнсу в організаційній структурі - 0,25 д.а.)

9. Ковальчук О.В., Кравченко В.М., Качмар Р.В. Особливості логістичного забезпечення діяльності підприємств у сфері туризму в умовах військового стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. No 50. (*Vernadsky National Library, Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)*) DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-14> (0,52 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено рекомендації щодо логістичного забезпечення - 0,30 д.а.)

10. Ковальчук О.В. Концептуальна модель системного формування інноваційної конкурентоспроможності бізнес структур в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2024. No 70. (*Vernadsky National Library, Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)*) DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-165> (0,65 д.а.)

Статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

11. Kovtunenکو K., Kovtunenکو Yu., Fomina N., Kovalchuk O., Kovtunenکو D. Features of competitiveness management of production enterprise personnel in conditions of uncertainty. *International Journal of Production Management and Engineering*. Spain. 2022. Vol. 10. No. 2. pp. 225-235. URL:

<https://polipapers.upv.es/index.php/IJPME/article/view/17946>. DOI: <https://doi.org/10.4995/ijpme.2022.17946> (*Категорія A, Scopus, DOAJ, Google Scholar, CrossRef, MIAR, Sherpa/Romeo, ISSN Portal, DOI Foundation, ін.*) (0,82 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності персоналу в умовах невизначеності - 0,25 д.а.)

Опубліковані праці апробаційного характеру

12. Ковальчук О.В., Аверіхіна Т.В. Нематеріальні активи як інструмент інноваційного розвитку підприємства. *XXII науково-практична конференція «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір»*. Одеса, 2016. С. 37-40. (0,25 д.а., особистий внесок здобувача: досліджено роль нематеріальних активів в інноваційному розвитку - 0,15 д.а.)

13. Kovalchuk O.V., Averihina T.V. Immaterielle Vermögenswerte als innovatives Instrument zur Stärkung der internationalen Wettbewerbsfähigkeit von Industrieunternehmen am Beispiel der GmbH «Odetex». *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств»*. Одеса, 2018. С. 45-47. (0,28 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено підхід до оцінки впливу нематеріальних активів на конкурентоспроможність - 0,18 д.а.)

14. Ковальчук О.В., Чернишова Л.І. Аутсорсинг як інноваційний інструмент підвищення конкурентоспроможності виробничого підприємства. *Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в європейський науково-інноваційний простір: матеріали XXIII міжнар. наук.-практ. конф.* Одеса, 2018. С. 65-68. (0,32 д.а., особистий внесок здобувача: визначено роль аутсорсингу в підвищенні конкурентоспроможності - 0,20 д.а.)

15. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В. Стиль керівництва «abusive supervision» як фактор зниження конкурентоздатності підприємства. *Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку»*. Одеса: *Економіка реалії часу*, 2019. С. 48-50. (0,25 д.а., особистий внесок здобувача: досліджено вплив стилю керівництва на конкурентоздатність - 0,15 д.а.)

16. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В., Дідан К.О. Управління підвищенням конкурентоспроможності вітчизняних бізнес-структур на інноваційній основі. *Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні»*. Вінниця: ВНТУ, 2021. С. 520-523. (0,35 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено методичні рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності на інноваційній основі - 0,20 д.а.)

17. Ковальчук О.В., Терзі О.І. Особливості управління ризиками при виході на зовнішні ринки. *Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: матеріали X наук.-практ. конф.* Одеса, 2021. С. 37-39. (0,25 д.а., особистий внесок здобувача: досліджено особливості управління ризиками - 0,15 д.а.)

18. Ковальчук О.В., Ковтуненко К.В., Макаров М.С. Особливості вибору експортної стратегії. *Сучасне підприємництво: проблеми теорії та практики: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф.* Дніпро, 2022. С. 8-10. (0,28 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено підходи до вибору експортної стратегії - 0,15 д.а.)

19. Ковальчук О.В., Ковтуненко Ю.В., Озджан С. Розвідка соціальних медіа: використання комунікаційних стратегій для залучення зацікавлених сторін. *Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: матеріали XII наук.-практ. конф.* Одеса, 2023. С. 23-26. (0,28 д.а., особистий внесок здобувача: розроблено підходи до використання соціальних медіа - 0,15 д.а.)

Результати обговорення. Відзначається, що у вищенаведеному списку опублікованих праць за темою дисертації зміст дисертації повністю розкрито.

Всі наукові результати, що викладені в дисертації, одержані автором особисто. З наукових публікацій, виданих в співавторстві, у роботі використано лише ті положення, що складають індивідуальний внесок автора.

Загальний обсяг підготовлених публікацій складає 7,28 д.а., з яких 3,98 д.а. належать особисто авторці.

До мінімального переліку з 3-х наукових публікаціях здобувача увійшли публікації № 3, 4, 10 (*Категорія В*) зі списку праць здобувача (відповідно п.8 абзац 1 як статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, п.9 абзац 1 за наявності у них активного ідентифікатора DOI (Digital Object Identifier)).

Відповідно до п. 8 абзац 2 статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus увійшла публікація № 11 (*Категорія А, Scopus*) зі списку праць здобувача.

Відтак, **кількість та обсяг праць, а також науковий рівень видань, де вони опубліковані, відповідають вимогам пп. 8-9 діючого «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».**

5. Відповідність вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Здобувачкою Ковальчук Олександрою Вікторівною дотримано вимоги з академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження, що підтверджується протоколом перевірки, який опрацьовано фахівцями випускової кафедри міжнародного менеджменту та інновацій та членами групи забезпечення підготовки доктора філософії по ОНП за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Висновок: дисертаційна робота Ковальчук Олександри Вікторівни на тему «Управління інноваційною конкурентоспроможністю бізнес структур в умовах невизначеності» відповідає вимогам п.6-7 Постанови КМУ №44 від 12.01.2022 року зі змінами «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»; написана стилістично грамотною науковою українською мовою, що відповідає загальним нормам виконання наукових праць. Стиль її викладання забезпечує легкість і доступність сприйняття.

Дисертація рекомендується до захисту у разової спеціалізованої вченої ради за спеціальністю 073 Менеджмент.

Головуюча на засіданні:
завідувачка кафедри міжнародного
менеджменту та інновацій
д.е.н., проф.

Ксенія КОВТУНЕНКО

12 лютого 2025 року